

DEHŞET/TERÖR YÖNETİMİ KURAMI (TERROR MANAGEMENT THEORY)

26.11.2025

ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ YÜKSEK LİSANS
PSİ 577
10. HAFTA

DEHŞET YÖNETİMİ KURAMI

(GREENBERG, PYSZCZYNSKI ve SOLOMON, 1986)

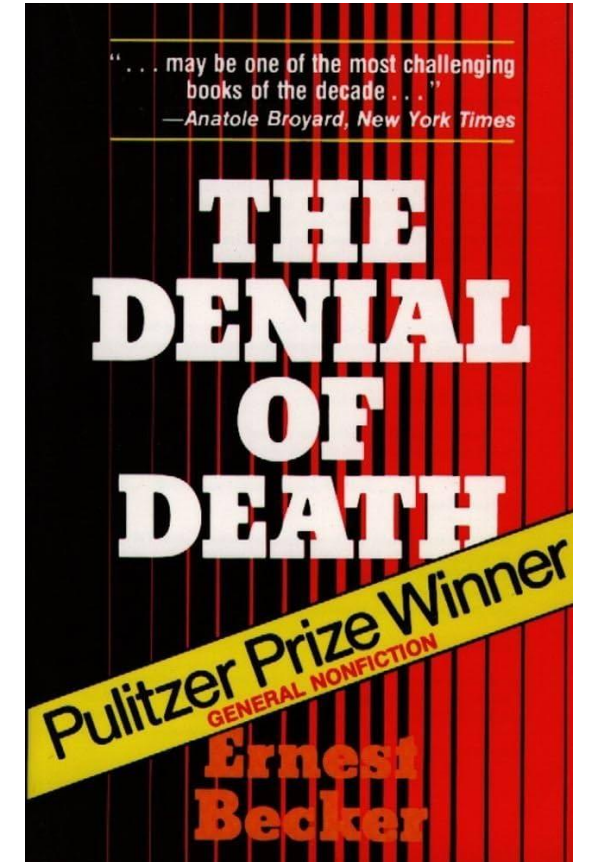
DEHŞET YÖNETİMİ KURAMININ GELİŞİMİ

- Dehşet Yönetimi Kuramı, kültürel antropolog Ernest Becker'in (1971, 1973, 1975), insanlık durumuna ilişkin en önemli içgörülerini entegre etme ve sentezleme girişimlerinden ilham aldı.
- Freud, Rank, Mead, Fromm, Kierkegaard, Heidegger ve Sartre gibi düşünürlerin çalışmalarından yola çıkan Becker, ölüm fikrinin kendinin farkında olan bir hayvan için dayanılmaz olduğu önermesinden yola çıktı: "Hiçten var olmak, yoktan var olmak, bir isme, benlik bilincine, derin içsel duygulara, yaşama ve kendini ifade etmeye yönelik dayanılmaz bir içsel özleme sahipler ve tüm bunlarla birlikte henüz ölmeyecekler" (1973).
- Becker'e göre, bu bilginin doğasında var olan korku, insanlara başka hiçbir şeye benzemeyen bir şekilde musallat olur ve insan faaliyetinin temel kaynağıdır: "İnsanı harekete geçiren en önemli şeylerden biri, onun **ölüm korkusudur**" (1973) .

DEHŞET YÖNETİMİ KURAMININ GELİŞİMİ

- Becker'e göre bireysel karakterin ve toplumsal kurumların temel işlevi **ölümü inkar etmek ve bu dehşet duygusunu önlemektir**.
- İnsanın bir **değer duygusu** ve sarsılmaz bir **anlam için çabalamasını**, dehşeti tetikleyen ölümlülük farkındalığına karşı **birincil savunma** olarak gördü ve bu çabanın, insanların tutunduğu **kültürel dünya görüşleri** bağlamında gerçekleştiğini kavramsallaştırdı.
- Becker, varoluşa düzen, amaç ve kalıcılık aşıl原因an kültürel bir anlam sistemine katılmanın ve katkıda bulunmanın, ölüm karşısında **sakinlik sağladığını** öne sürdü.

PYSZCZYNSKI, T., KESEBIR, P., & LOCKETT, M. (2019). A TERROR MANAGEMENT THEORY PERSPECTIVE ON HUMAN MOTIVATION. IN M.R. RYAN (ED.) THE OXFORD HANDBOOK OF HUMAN MOTIVATION (2ND ED.).
[HTTPS://DOI.ORG/10.1093/OXFORDHNB/9780190666453.001.0001](https://doi.org/10.1093/oxfordhnb/9780190666453.001.0001).

DEHŞET YÖNETİMİ KURAMININ GELİŞİMİ

- Dehşet yönetimi kuramı başlangıçta insan doğasıyla ilgili üç temel soruyu yanıtlamak için geliştirildi:
 1. İnsanlar neden özsaygıya ihtiyaç duyar?
 2. Bireyler neden insanların gerçekliği yorumladığı birçok yol arasından eninde sonunda doğru olanın kendilerinininki olduğuna inanma ihtiyacı duyar?
 3. Neden kişiler arası ve kültürlerarası ilişkiler bu kadar sıklıkla çatışma ve şiddet ile doludur?
- Becker'in fikirleri bu ve diğer pek çok soruya potansiyel yanıtlar sunuyordu. Dehşet Yönetimi Kuramı, Becker'in fikirlerini basitleştirme ve bunları sosyal, kişilik, gelişimsel, bilişsel ve motivasyonel psikolojiden gelen fikir ve bilgilerle, özsaygı ve kültürün işlevleri hakkında **test edilebilir hipotezler** üretecek şekilde entegre etme girişimiydi.

DEHŞET YÖNETİMİ KURAMININ GELİŞİMİ

- Dehşet Yönetimi Kuramı, kaçınılmaz ölüm bilgisinin, yaşamı sürdüren **gelişmiş biyolojik ve psikolojik sistemlerle** birleştiğinde bu dehşeti felce uğratma potansiyeli yarattığını öne sürüyor.
- Dünyada **etkili bir şekilde işlev göstermek** için insanların bu dehşeti uzak tutması gerekiyor.
- Bu dehşet potansiyelinden korunma, kişinin **kendine olan saygısı ve kültürel dünya görüşüne olan inancıyla** sağlanır (Solomon, Greenberg ve Pyszczynski, 1991). Bu iki psikolojik varlık, ölüme bağlı **kaygıyı tamponlama** işlevi görür.
- Daha sonraki araştırmalar, kaygı tamponlama sisteminin ek bir bileşeni olarak yakın **kişilerarası ilişkilerin** ortaya çıktığını gösterdi (Mikulincer, Florian ve Hirschberger, 2003).
- **Sosyal gruplar**, bireylerin birbirlerinin inançlarını onaylamak ve doğrulamak için bir araya geldiği, **öz saygıyı güçlendirdiği ve varoluşsal kaygıları etkili bir şekilde yönetebildiği platformlar** olarak hizmet eder.

İNSAN MOTİVASYONUNA YÖNELİK BİR KURAM

- Dehşet Yönetimi Kuramı, **ölümün kaçınılmazlığı konusundaki farkındalığın**, insanın anlam, öz saygı ve yakın ilişkilere yönelik güdülerini etkileyen, güçlü bir **motive edici güç** olduğunu öne sürmektedir.
- Bu güdülerin öncüleri muhtemelen başlangıçta evrimleşti çünkü atalarımız hayatta kalarak, çiftleşerek ve yavrularına bakarak genlerini aktarma şanslarını artıran pratik yaşam sorunlarını çözdüler.
- Ancak insan zekası ölüm bilincini ortaya çıkaracak noktaya gelince, bu farkındalığın yarattığı kaygı, insanları bu korkudan korunmak için ortaya çıkan **anlam ve değer sistemlerini** kullanmaya yöneltti.
- Bu noktadan sonra insanlar artık yalnızca yaşamın **somut gereksinimlerini** karşılamalarına yardımcı olacak anlam sistemlerine değil, aynı zamanda **varoluşsal kaygıyı** yönetmeye yardımcı olacak anlam sistemlerine de ihtiyaç duyuyordu.

DEHŞET YÖNETİMİ KURAMI

- Bu kuram ölümlü olmaya dair farkındalığın **dehşetini insanın biliş, duygu ve davranışlarının merkezine** koymaktadır.
- Ölümlü olmanın bilinci ve onunla **baş etme çabası** insan davranışı için bir **güdüleyicidir**.
- Dehşet Yönetimi Kuramı ölümlülük bilinci ve bu durumun insan yaşamına etkileri konusunda açıklamalar sunan bir kuramdır.
- Tüm canlılar için ortak olan «**kendini koruma güdüsü**» ve insanlara özgü olan «**ölümlü olduğunu bilme**» arasında fark vardır. İnsan, ölümün kaçınılmazlığı karşısında dehşet duygusu yaşar.
- Bu dehşet duygusuyla baş edebilmek için **kültürel dünya görüşlerine** ve bu görüşlerden elde edilen **benlik değerine (öz benlik saygısı)** tutunur.

ELEŖTİRİLER

- Belirsizlikle baş etmek için bir tür motivasyonu mu?(Van den Bos, 2001)
- Anlamı sürdürme ihtiyacı mı? (Heine ve diğ., 2006)
- Hayatta kalmak için bir koalisyon arayışı mı? (Navarrete ve diğ., 2004)

KURAMIN TEMEL KAVRAMLARI

- Bireyler benlik değerini korumaya neden güdülüdürler?
- Dehşet Yönetimi Kuramı en temel ihtiyaçlardan **benlik görünümünü doğrulama** arzusunun nedenlerini açıklamayı amaçlar.
- Diğer canlılar gibi insanlar da evrimsel bir hayatta kalma güdüsü taşırlar.
- İnsan beyninin evrimleşmesi onu diğer canlılardan ayırmaktadır.
- İnsan beyni evrimsel süreçte **soyut düşünme becerilerini** kazanacak şekilde evrimleşmiştir.
- Soyut düşünme becerisi insana hayatta kalma konusunda pek çok avantaj sağlar.

KURAMIN TEMEL KAVRAMLARI

- İnsanlar soyut düşünebilme becerisi sayesinde sembollerin kullanımını öğrenmiş, davranışlarına esneklik kazandırmış, planlama becerisi geliştirmiş, dil ve konuşma yeteneklerini kazanmıştır.
- Soyut düşünebilme becerisi bireyin kendisini fark etmesini, **geçmiş, geleceği ve şimdiyi bir arada** düşünebilmesini de mümkün kılmıştır.
- Kendi benliğinin farkında olan ve geleceği düşünebilen insan ölümün bir gün kaçınılmaz olarak kendisini bulacağı gerçeği ile **yüzleşmek** zorunda kalmıştır.

KURAMIN TEMEL KAVRAMLARI

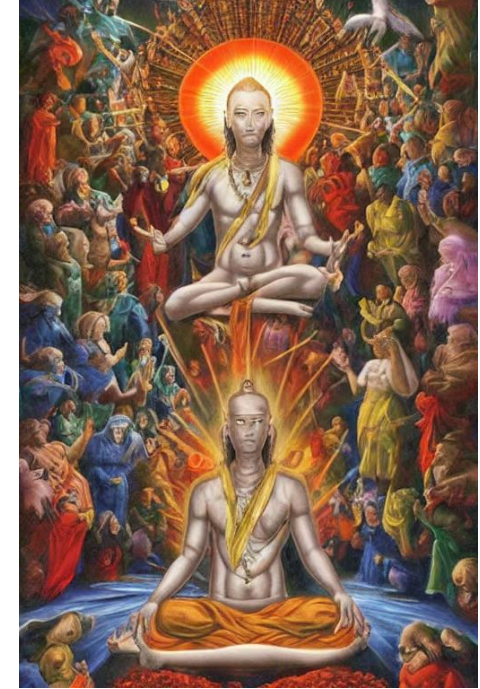
- Diğer hayvanlarla paylaşılan hayatta kalmaya yönelik yoğun motivasyon ile bir gün öleceğinin farkında olma durumu bir araya geldiğinde insanda bir ölümlülük dehşeti oluşturmuştur.
- Sonuçta insan bu ölüm dehşetiyle baş edebilmek için **kaygı tamponlayıcı** iki temel mekanizmaya tutunur:
 - **kültürel dünya görüşleri** ve **benlik saygısı**
- İnsan türü ölümün kaçınılmaz olduğu dehşeti ile baş edebilmek için yine gelişmiş **bilişsel yeteneklerinden** yararlanır.
- İnsan soyut düşünebilme ve semboller oluşturabilme yeteneği sayesinde geniş düşünce sistemlerini bir araya getiren kültürel dünya görüşlerini geliştirir ve onları içselleştirir.
- Bu sayede de kendi bedeninden daha önemli, **anamlı ve kalıcı** olan bir şeyin parçası olduğunu hissederek ölümsüzlüğü elde edebilir.

BİRİNCİ KAYGI TAMPONLAMA MEKANİZMASI: KÜLTÜREL DÜNYA GÖRÜŞLERİ

- Kültürel dünya görüşleri insanın yaşama ve gerçekliğe bir lensin arkasından bakabilmesini sağlamaktadır.
- Bu lens ise hayata **anlam** katmakta, geçip giden zamanın karşısında **kalıcı olma** fırsatı oluşturmakta, onu benimseyen insanlara yerine getirmeleri gereken birer kurallar bütünü sunmakta ve insana bir **ölümsüzlük umudu** vadetmektedir.
- Kültürel dünya görüşlerinin vadettiği ölümsüzlük iki türdür:
 1. **Literal ölümsüzlük**
 2. **Sembolik ölümsüzlük**

LİTERAL ÖLÜMSÜZLÜK

- Literal ölümsüzlük, insanın özünün **bedensel ölümden sonra da yaşamaya devam etmesidir.**
- Pek çok dini inanış, insana yaşamdan sonra cenneti veya reankarnasyon yoluyla başka bir bedende tekrar doğmayı (yani literal ölümsüzlüğü) vadetmektedir.

SEMBOLİK ÖLÜMSÜZLÜK

- Sembolik ölümsüzlük ise **bedensel ölümden sonra da kalıcı olabilecek bir şeyin parçası olmak** ve ona anlamlı bir katkı sunmak yoluyla gerçekleşmektedir.
- İnsan bedenen ölse de parçası olduğu büyük, anlamlı ve kalıcı inanış var olmaya devam edecektir.
- Böylelikle, bu kalıcı kültürel dünya görüşüne tutunan insan da sembolik bir biçimde ölümsüzlüğü elde edebilecektir.
- ❖ **Halkın Güçlendirilmesi:** Hikayenin sonuna doğru, kalabalıklar baskıya karşı birleşen bireylerin kolektif gücünü simgeleyen maskeyi takar. İnsanlar maskeyi takarak, dayanışmayı ve kolektif eylemin gücünü göstererek sembolik olarak özgürlük davasını üstlenirler.
- ❖ **Ölümsüz Fikirler:** V for Vendetta 'nın ana temalarından biri “fikirlerin kurşun geçirmez” olduğudur. Maske, arkasındaki kişiye ne olursa olsun öldürülemeyen bir isyan fikrini temsil eder. V karakterinin ve daha sonra daha geniş bir kitlenin, bireylerden daha uzun ömürlü bir direniş felsefesini somutlaştırmasına olanak tanır. Maske o zamandan beri dünya çapında çeşitli protesto hareketleri tarafından benimsenerek baskıya, gözetime ve iktidarın kötüye kullanımına karşı mücadeleyi sembolize ediyor. Film dışındaki popülaritesi, adaletsizlik karşısında direniş ve dayanışmanın evrensel bir sembolü olarak etkisini vurgulamaktadır.

V for Vendetta

"Bu maskenin ardında bedenden fazlası var, bu maskenin ardında bir fikir var...Ve fikirler kurşun geçirmezdir"

İKİNCİ KAYGI TAMPONLAMA MEKANİZMASI: BENLİK SAYGISI

- Bireyler ölüm dehşeti karşısında bir kaygı tamponlayıcı mekanizma olarak **sürekli olumlu bir benlik görünümü edinme ve bunu sürdürme gayretine** girmektedir.
- Bireylerin kültürel dünya görüşleri tarafından sağlanan sembolik veya literal ölümsüzlüğe hak kazanabilmeleri için onların **standartlarına göre yaşamaları** ve bu **kültürel dünya görüşlerine anlamlı bir katkı sunmaları** gereklidir.
- Örneğin, pek çok dini inanişâ göre o dine inanan ve o dinin gereklerini yerine getiren bireyler vadedilen cennete ulaşacaktır ya da sonraki hayatında başka bir bedende daha iyi bir yaşam sürecektir.
- İnandığı dünya görüşlerine anlamlı bir katkı sunan bireyler sonraki nesiller tarafından anılacak ve sembolik ölümsüzlüğe ulaşabilecektir.
- Bireyler bu kalıcı düşünce sistemlerine **anlamlı bir katkı sağladığını hissettiği müddetçe kendilerini değerli görmekte ve yüksek bir benlik değerine ulaşabilmektedir.**

KURAMIN YAYGIN OLARAK TEST EDİLEN ÜÇ TEMEL HİPOTEZİ

I. ÖLÜM BİLGİSİ BELİRGİNLİĞİ HİPOTEZİ (MORTALITY SALIENCE)

- Eğer benlik değeri ve kültürel dünya görüşleri ölümlülük dehşeti karşısında işe yarıyorsa ölüm bilgisinin belirginleştirilmesi bu yapılara tutunma ihtiyacını artırmalıdır.
- Dolayısıyla, bireylere **ölümü hatırlatabilecek şeyler onların kültürel dünya görüşlerine tutunma ve benlik değerini yükseltme motivasyonlarını artırmalıdır.**
 - "Lütfen, kendi ölümünüzü düşünmenin sizde uyandırdığı duyguları kısaca açıklayınız."
 - "Lütfen, fiziksel olarak ölmekte olduğunuzda ve fiziksel olarak artık ölü olduğunuzda size ne olacağı konusundaki düşüncelerinizi olabildiğince açık bir biçimde yazınız."
- Bu iki açık uçlu soru, kontrol koşulunda genellikle televizyon izleme, müzik dinleme, diş hekimini ziyaret etme, bir sunum yapma veya sınava girme gibi ölümü hatırlatmayan durumlara uyarlanmaktadır.

SAVUNMA MEKANİZMALARI

- **Ölüm bilgisi belirginleştirildiğinde bireyler iki tür baş etme mekanizması geliştirmektedir:**
 1. **Yakınsak savunma mekanizmaları:** Ölüm bilgisi **bilincin merkezinde** iken devreye girmekte ve ölüm bilgisini bilincin dışına itmeye yönelik çabaları içermektedir. (Örneğin ölüm bilgisini **bastırma ve inkar etme**)
 2. **Iraksak savunma mekanizmaları:** Ölüm bilgisi **bilincin dışında ve hâlâ ulaşılabilir** durumda iken devreye girmekte ve bu düşünceleri uzaklaştırmaya yaramaktadır.
- Benlik değeri ve kültürel dünya görüşleri, iraksak savunma mekanizmalarıdır.

ÖLÜM BİLGİSİNİN BELİRGİNLİĞİNİN KÜLTÜREL DÜNYA GÖRÜŞLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİ İNCELEYEN ÇALIŞMALAR

- Bireyin kendi kültürünü destekleyen (veya onu eleştiren) kimseler hakkındaki tutumu (Greenberg vd., 1990),
- Toplumsal normları ihlal eden (seks işçisi kadınlar gibi) veya toplumsal normlara göre davranan (bir suçluyu ihbar eden biri gibi) kimselere yönelik tutumlar incelenmiştir (Rosenblatt vd., 1989).
- Ölüm bilgisi belirginleştirilen katılımcılarla kontrol koşulundaki katılımcılar karşılaştırılmıştır:
 - kültürel normları ihlal eden kimselere daha fazla ceza verme eğilimi,
 - kültürel normlara göre hareket eden kimselere ise daha fazla ödül verme eğilimi tespit edilmiştir.

ÖLÜM BİLGİSİNİN BELİRGİNLİĞİNİN BENLİK DEĞERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİ İNCELEYEN ÇALIŞMALAR

- Ölüm bilgisi belirginleştirilen katılımcıların, kontrol grubuyla karşılaştırıldığında, daha fazla **benliğe hizmet eden bilişsel yanlılıklar** gösterdiği tespit edilmiş.
- Ayrıca benlik değerini fiziksel güçle tanımlayan katılımcıların, fiziksel gücü ölçen bir el dinamometresini daha fazla sıktıkları gösterilmiş.

2. KAYGI TAMPONLAMA HİPOTEZİ (ANXIETY BUFFER)

- Eğer bir sistem ölüm dehşeti karşısında kaygı tamponlama işlevine sahipse o sistemin güçlü olması ya da geri bildirim yolu ile güçlendirilmesi ölümlülük tehdidi durumlarında bireylerin verdiği savunmacı tepkileri azaltmalıdır.
- Hipotez özellikle **benlik değerinin kaygı tamponlayıcı bir işlevi olduğuna** ve benlik değerini **güçlendirmenin ölüm karşısında verilen savunmacı tepkileri azaltacağına** vurgu yapmaktadır.
- Yapılan çalışmalarda:
 - Bireylere kendi benliklerini doğrulama imkânı sağlanmakta ya da performansları ile ilgili olumlu geri bildirim verilmektedir.
 - Sonrasında, bu güçlendirmenin ölüm belirginliği karşısında verilen savunmacı tepkileri veya kaygıyı azaltıp azaltmadığı incelenmektedir.

KAYGI TAMPONLAMA HİPOTEZİ (ANXIETY BUFFER)

- Teori, değer ve anlam duygusunu sürdüremeyen insanların ya kronik olarak düşük öz saygıya ve bunun sonuçlarına maruz kalacağını ya da daha zorlayıcı alternatif bir dünya görüşü bulacağını öne sürüyor. Nedeni ne olursa olsun, **benlik saygısının yokluğu kaygıyı doğuracak ve bu da uyumsuz psikolojik ve/veya fiziksel tepkilerle sonuçlanacaktır.**
- Örneğin, bireylerde kişilik hakkında verilen olumlu geri bildirim yoluyla benlik değerinin artırılması, ölümlülükleri hakkında inkarcı olma eğilimlerini azaltmaktadır.
- Benlik değeri deneysel yöntemlerle yükseltileen kişiler ölüm bilgisi belirginliği sonrasında savunmacı tepkileri daha az sergilemektedir.
- Benlik değeri kültürel dünya görüşlerinden elde edildiğı için kaygı tamponlayıcı rolü **kültürel bağlama da duyarlıdır.**
- Çinli katılımcılarda ilişkisel benlik değeri, Avusturalyalı katılımcılarda ise bireysel benlik değeri, ölümlülük kaygısıyla negatif yönde ilişkili bulunmuş.

3. ÖLÜM DÜŞÜNCELERİNİN ULAŞILABİLİRLİĞİ HİPOTEZİ (DEATH THOUGHT ACCESSIBILITY)

- Eğer kültürel dünya görüşleri ve benlik değeri ölüm düşünceleri ve tehdidi karşısında tamponlayıcı bir işlev görüyorsa kültürel dünya görüşlerini veya benlik değerini tehdit etmek ölüm düşüncelerinin ulaşılabilirliğini artırmalıdır.
- **Benlik değeri ve kültürel dünya görüşleri bireylerin ölüm düşüncelerini bilinçten uzak tutmak için tutundukları mekanizmalardır ve bu mekanizmaların tehdit edilmesi ölüm düşüncelerini bilince yaklaştırmalıdır.**
- Kültürel dünya görüşleri veya benlik değeri tehdit edildikten sonra, ölüm düşüncelerinin ulaşılabilirliğinin artıp artmadığının incelenmiş. Ölüm düşüncelerinin ulaşılabilirliği sonrasında katılımcılara kelime tamamlama görevi verilmiş.
- Kelime tamamlama görevi: (_E_EN)
- Kelime tanıma görevi: harflerden oluşan bir bütünün anlamlı bir kelime olup olmadığına karar verme
- Bu uygulama, kuramın **bilişsel düzeyde test edilmesi** bakımından önemli.

ÖLÜM DÜŞÜNCELERİNİN ULAŞILABİLİRLİĞİ HİPOTEZİ (DEATH THOUGHT ACCESSIBILITY)

- **Kültürel dünya görüşlerinin tehdit edilmesi** ölüm düşüncelerinin ulaşılabilirliğini artırmaktadır.
- Bir çalışmada, Kanadalı kimliği ile gurur duyan katılımcılara Kanada karşıtı veya Avustralya karşıtı bir internet sitesi sunulmuş ve Kanada karşıtı internet sitesini görenlerin ölüm düşüncelerinin ulaşılabilirliği düzeylerinin daha yüksek olduğu gösterilmiştir.
- Yaratılış görüşünü benimseyen kimseler için yaratılışçılık düşüncelerinin tehdit edilmesi durumunda, ateistlerde ise evrim kuramının tehdit edilmesi durumunda ölüm düşüncelerinin ulaşılabilirliği yüksek bulunmuş.
- **Benlik değerinin tehdit edilmesi** ölüm düşüncelerinin ulaşılabilirliğini artırmaktadır.
- Bir zekâ testinde ortalamanın altında performans gösterdiğine dair geri bildirim verildiğinde ölüm düşüncelerinin ulaşılabilirliği daha yüksek bulunmuş.
- Arkadaşlarının önünde kötü bir sunum yapacaklarına inandırıldığında, bu tehdidin olmadığı duruma oranla, ölüm düşünceleri daha ulaşılabilir bulunmuş.

ÜÇ TEMEL HİPOTEZİN KULLANILDIĞI ALANLAR

1. Ölüm bilgisi belirginliği hipotezi
2. Kaygı tamponlama hipotezi
3. Ölüm düşüncelerinin ulaşılabilirliği hipotezi

- sağlık davranışları
- siyasi tercihler
- finansal kararlar
- tüketici davranışları
- yakın ilişkiler
- çevreci davranışlar
- sürücü davranışları
- göçmenlere yönelik tutumlar

DEHŞET YÖNETİMİ KURAMININ BULGULARINA ALTERNATİF AÇIKLAMALAR

BELİRSİZLİK YÖNETİMİ MODELİ (VAN DEN BOS, 2001)

- Bireylerin kendileri, çevreleri veya gelecekle ilgili **şüpheye düşmeleri** onlarda bir kaygı ve huzursuzluğa yol açmaktadır.
- Bireyler çevreleri üzerinde kontrolü arttırmak ve hayatta kalabilmek için **belirsizliği azaltmaya yönelik bir motivasyona** sahiptir.
- Kültürel değerlere tutunma ve anlam oluşturmaya yönelik eğilim de bu belirsizliği azaltma çabasının bir sonucudur.
- Kültürel dünya görüşünü doğrulama çabası, ölüm düşüncelerinin dolaylı yoldan oluşturduğu belirsizlik durumunun (ne zaman ölüneceğine veya öldükten sonra ne olacağına ilişkin) sonucu olabilir.
- Karşılaştırmalı çalışmalarda hem ölüm bilgisi belirginliği hem de belirsizlik bilgisi belirginliği kültürel dünya görüşlerine tutunma düzeyini arttırmaktadır.
- Ölüm bilgisi belirginliği durumunda verilen cevaplarda belirsizliğe ilişkin cümleler ağırlıklı olarak yer almış.
- Ölümlülük mü? Belirsizlik mi?

KOALİSYON KURMA İHTİYACI (KIRKPATRICK VE NAVARRATE, 2006)

- Ölüm bilgisi belirginliği sonucunda ortaya çıkan kültürel normlara tutunma eğiliminin artması; sosyal ağlar kurma ihtiyacı, kişilerarası bağ kurma ve koalisyonlar kurma gibi **evrimsel süreçteki somut sorunlar karşısında ortaya çıkmış çeşitli işlevsel mekanizmalarla** açıklanabilir.
- Bireyler evrimsel geçmişte hayati tehdit oluşturabilecek durumlar karşısında koalisyonlar kurmuş, bu tehditlerle gruplar hâlinde mücadele etmiş ve diğer gruplarla rekabete girmişlerdir.
- Sosyal normlar, grupları bir arada tutmaya ve koalisyonlar kurmaya yaradığı için özellikle tehlike durumlarında bu normlara tutunmak **evrimsel açıdan işlevseldir**.

ANLAMLILIĞIN SÜRDÜRÜLMESİ İHTİYACI (HEİNE VE ARK., 2006)

- İnsanların çevrelerini **öngörebilmeye ve kontrol etmeye** ihtiyaçları bulunmaktadır.
- Bunun için de kendi içerisinde **tutarlı, kalıcı ve beklenir ilişkilere** sahip zihinsel temsillere (yani anlamlılığa) gereksinim duymaktadırlar.
- Herhangi bir durum bu anlamlılığa tehdit oluşturduğunda bireyler kendi **anlamlılık ihtiyaçlarını, anlam bütünlüğü taşıyan başka şeylerle onarma yolunu** tercih edebilmektedirler.
- **Kültürel dünya görüşleri** de bu ihtiyacı karşılayabilecek **sembolik bir anlam bütünlüğü** olabilir.
- Ölüm bilgisi bireyin anlam bütünlüğüne bir darbe ve kesinti olarak değerlendirilebilir.
- Bireyler ölüm belirginleştirildiğinde kendi anlamlılıklarını sembolik bir biçimde onarma çabasıyla kültürel dünya görüşlerine tutunuyor olabilirler.